

Niels Møller blev udlært som Tømrer
Og rejste til Sverig, og blev gift
med en Svensker.

Reg. Z 32

Erindringer fra min hjemegn Amstrup Skov

et tidsbillede fra
tyverne og trediverne

af
Niels Møller
Avesta
Sverige
2000

Jeg skal nu i det følgende beskrive, hvordan forholdene var i min hjemegn i den første halvdel af 1900-tallet. Det som dengang kaldtes Amstrup Skov. Navnet kommer nok af, at der var en granplantage, hvor sommerhusområdet Egeparken nu ligger. Med Amstrup Skov regnede man halvøen mellem Lerdruphavet og havet syd for Uldrup Bakker i Horsens Fjord. For at komme til Amstrup Skov kører man gennem landsbyen Amstrup, som ligger i Falling sogn i Hads herred.

Mosen

Tørvegravning

Langt tilbage i tiden bestod halvøen af to øer, hver med sin gravhøj. Pottelåget i syd og Stolpehøj i nord. Mellem disse to øer, som senere voksede sammen med fastlandet, har der groet træer, og der er blevet dannet en mose.

Mosen, som den ser ud i dag, er ikke så forfærdelig gammel. Min far fortalte, at der tidligere var to vandhuller. Jeg kan huske, at der i min barndom var moseskifter med indsejlingskanaler imellem. Men under krigen blev der stor efterspørgsel på brændsel, og der blev gravet meget tørv. Nu er der ikke meget tørvejord tilbage.

Det var i 1800-tallet, at man begyndte at grave tørv. Det var vel mest til eget brug. Man gik i dybet. Cirka 5 m ned. Man havde ketsjere med net på lange skafter. Nettet sad fast på en ring med en skarp kant øverst, så man kunne skære tørvejorden i brinken. Man havde store rektangulære pramme, hvor man tog tørvemassen op i. Derefter æltede man den med vand. Vel indkommen til fastere mark østes massen over i en lille vogn, hvis hjul bestod af to ruller på 15-20 cm i diameter. Vognens størrelse var cirka 60 cm x 160 cm og kunde vel rumme 200-300 liter. Den havde en krog i hver ende, altså ligedan foran og bag. Den blev trukket af en lille hest. Massen øste man i forme på ca. 15 cm x 30 cm. Når de var fyldte, blev oversiden jævnet med skovlen, og formen flyttes frem til en ny omgang.

Efter nogle uger var tørvenerne tørre nok til, at de kunde vendes. Det var børnenes arbejde. Når de var tørre på den anden side, skulde de stakkes. Man lagde dem i en ring. Stakken fik en højde på ca. 60-80 cm. Indeni fyldte man tørv uden at stable. Efter yderligere nogle uger, kunde man køre dem hjem. Det var gode tørv, som kom fra Amstrup mose.

Det var lidt af en udflugt, når vi skulle i mosen. Vi havde kaffe med, og så traf vi de andre, der havde lodder der.

En gårdejer i Amstrup, Gregersen, solgte under krigen skæretørv. De kunde dårligt brænde. Folk klagede over dem og var gnave over, at de var nødt til at køre hans tørv ud. Der gik selvantændelse i dem, han havde i hus, og han fik erstatning fra forsikringsselskabet.

fri forestilling

*Lo 1.
hca.*

2. her,

Der gik også engang ild i Morsholt mose ved Ørting. Der brændte i halvandet år. Det var bare røg. Det var umuligt at slukke den.

Mosen havde sit udløb i Lerdruphavet gennem en rørledning og en grøft.

Åleyngel søger op i mosen om foråret og sommeren. Om efteråret går de store ål i modsat retning. Jeg har flere gange fundet "døde ål" i Lerdruphavet, når der var lavvande i lang tid, men de var ikke helt døde. De var bare tørre på ryggen.

Mosens udløb i Lerdruphavet gik igennem Johannes Brandbyges mark. Johannes havde ofte en ruse i røret. Men han blev gal, når nogen gik for nær på for at kigge. Dengang måtte man spærre det halve af et vandløb.

Efter jeg flyttede hjemmefra, var der tale om, at en sportsfiskerforening skulle have fiskeret til mosen, og at der skulle udsættes andre fisk. Jeg ved ikke, hvad der blev af det.

Min fødegård

Gården, der ligger øst for Egeparken (Granskoven), blev i år 1865 udflyttet fra Amstrup by.

Gården var på 22-23 tdr. land indregnet Eskekrogen og Enghaven i Uldrup enge samt moseskiftet i Amstrup mose og trekanten oppe ved landevejen, hvor min far plantede et stor poppeltræ. Det står der endnu.

Min far, Mikkel Peter Møller, er født der og overtog den efter min bedstefar Niels Møller i 1916. Halvdelen af jorden er sandjord og dyrkedes ikke. Man havde får, som gik på det tynde græs, som voksede der. Min far opdagede, at rug og kartofler voksede udmærket der. Kartoflerne blev meget fine. Og gulerødder, lupiner og turnips gik det også at avle der. Det gik uden problemer i mange år, så længe granskoven var der.

Men en ny ejer opdagede, at han kunde tjene penge på at sælge skoven til tømmer. (Siden i 60'erne solgte han jorden til sommerhusgrunde.) Granskoven tilhørte Jensgård og Peter Rasmussen (fætter til Rasmus Peter Rasmussen, Skovgården) og havde stået der i mange år. Det var en plantet skov, for jeg kan huske, at træerne stod i rækker. Han havde ejet gården i mange år, men han var ved at blive gammel. Inden han solgte gården, blev en del af de største træer i skoven fældet og solgt for at få lidt fortjeneste. Christian Winter, der købte gården, var ude efter at lave penge. Han udstykkede ca. halvdelen af jorden fra til to andre ejendomme: Hans Hansen og Martinus Rasmussen. Siden solgte han resten af træerne og solgte i begyndelsen af tresserne de otte tdr. land til sommerhuse. Jensgård solgte han så i 1954 til Søren Kruse og min søster Kirstine. Da var det kun stuehuset, der var til noget. De andre bygninger var faldefærdige, og jorden var groet til med senegræs. ⁵¹⁰⁷

Da skoven var borte, kunde blæsten fare frit hen over den opdyrkede sandjord. Det, man såede, blæste væk, og den magre sand fløj ned og lagde sig ovenpå den gode muldjord.

Desuden røg der fint sand ind i husene og var til meget besvær. Man forstod, at noget måtte gøres. Min mor, som var blevet enke, fik i 1943 hjælp af det offentlige til at plante læbælter af poppeltræer. Vi havde Jacob Pedersen til bestyrer. Han solgte senere sit statshusmandsbrug på Præstemarken ved Gylling til Søren og Kirstine.

Det tog lang tid, inden træerne voksede op. Sandflugten fortsatte i mange år. Det blev faktisk ikke helt godt, før man lod sandjorden vokse til med græs.

Nu var skaden med sandflugten imidlertid sket. Sydvest for gården, hvor vi havde have og urtehave var der et kær, og jorden var den bedste muldjord. Der kom en forhøjning af fint sand. Sandlaget der var ca. 2 m.

Elektricitet

her.
Min far var foregangsmand, når det gjaldt at få elektricitet til området. Allerede i midten af 1920-tallet fik vi el installeret.

Det var 3-fase (kraft) til en 7,5 hk motor, som nu skulde drive tærskemaskine, kværn og hakkelsemaskine. Motoren stod fast. Men ved at skifte remme kunde man let køre med de andre maskiner.

Beboerne på den anden side af Lerdruphavet anskaffede samtidig vindmotorer på laderne. De sagde mange gange til min far, at de havde gratis energi. Men der var mange hjul, trisser og meget reb, som skulde til, for at vindmotorerne fungerede. Der skulde være frisk vind, hvis man skulde kunde tærske, fordi tærskværket skulde have en bestemt hastighed. Ikke for hurtigt, og ikke for langsomt.

Ilæggeren havde et reb, hvormed han kunde regulere hastigheden ved at vride møllevingernes klaffer, når vinden skiftede i styrke.

Vindmotorer bygges på et stativ af stolper, som man også havde på Jensgård. Oppe på taget var der en jernkonstruktion; som de 6 vinger var monterede på. En lodret tyk aksel gik til kværnen, som var en vandret liggende roterende møllesten på ca. 1,5 m i diameter. Hvis man ikke skulde bruge kværnen, kunde man ved hjælp af en anordning løfte den roterende sten. Møllen kunde man ikke løfte på, så man lavede lange remme af lange reb.

På Strandly på den anden side af Lerdruphavet, hvor Søren Kruse var født, gik remmene gennem kostalden til tærskemaskinen og rundsaven, når de skulde bruges. Til hakkelsemaskinen passerede remmene indkørselsportene til gården. Fra vor mark kunde vi se 14 vindmotorer.

Da jeg var hjemme i Danmark i vinteren 49-50, var jeg med til at lave taget på Toftgård efter vindmøllen der. Nu er de borte alle sammen.

Men man kan stadig se vindmotorer på landbrugsmuseet ved Tversted mellem Hirtshals og Ålbæk.

5/10/4.
Da Statsfængselet i Horsens overtog færgekroen, og gjorde det til Anneks til Statsfængselet, installerede man el.

Peter Hansen, som ejede ejendommen nærmest, fik installeret lys (1-fase) på samme tid.

Før den tid brugte man petroleumslamper. De petroleumslamper, som man brugte udendørs, havde flagermus på glasset. Derfor blev de kaldt flagermuslamper.

Der gik en del år, inden de tre ejendomme nærmest Amstrup by fik el. Først under krigen i 1942-43, da der var vanskeligt at få fat i petroleum, fik de øvrige beboere el installeret.

På Jensgård havde man vindkraft. På Skovgård kørte man med tre heste for hestegangen. Men ved ejerskifte anskaffede den nye ejer en petroleumsmotor. De øvrige ejendomme havde en enkelt pigtærsker til hestegangen.

Rasmus Brandbyge (Krogstedet) tærskede med plejl. Det var børnenes arbejde at køre hestene.

De små ejendomme havde ingen kværn, så det var nødvendigt at køre til mølle. De nærmeste var Gylling, Dybvad og Ørting samt Vads mølle. Det blev nærmere at køre, da købmanden i Amstrup begyndte at sælge foderstoffer og samtidigt anskaffede elkværn.

Hakkelse til hestene blevet i regelen skåret på en hånddreven hakkelsemaskine. Når man i dag passerer Vads mølle, kan man vanskeligt forestille sig, at der kunde være vand nok til at drive et mølleri. Men i min barndom var der en mølledam, og folk kom med korn, som skulde males. Min far fortalte, at endnu tidligere var hele området til Åkjær en mølledam.

At komme til Alrø

Lips S. 200k.

Der var tre muligheder for at komme til Alrø.

Der var en færgemand, en fisker, som boede ved Pakhuset, hvor Annekset til Horsens Statsfængsel senere blev etableret. Han roede folk over i en fladbundet båd. Ved lavvande måtte man vade ud til båden et stykke fra land. Kvinderne blev ofte båret på ryggen af færgemanden, som havde lange søstøvler på.

Vi havde hjemme en ko, som hed Alrø. Min far havde købt den der. Man havde roet den over fra Alrø. Den stod helt stille under overfarten.

Man kunde også tage til Horsens og derfra med damper til Alrø. Dampskibsbroen ligger stadig på den side af Alrø, der vender overfor Snaptun, hvor vandet er dybest, og sejlrunden gik. Men det var jo næsten en hel dags rejse.

Mellem Endelave og Horsens var der dampskibsforbindelse hver ^{søndag} ~~søndag~~. Den afgik fra Endelave ved 7-tiden og var tilbage igen ved 18-19-tiden. Den anløb Hjarnø, Snaptun og Alrø på ruten. I februar 1944 gik færgen "Agda" på en mine, og 14 personer omkom.

Arbejds kørsel kunde gå over Vadegrunden til Gyllingnæs. Det var ikke helt uden risiko. Hvis der ikke var lavvande, kunde man let komme til at køre ved siden af Vadegrunden. Hvis hestene kom ud på blød grund, kunde de have vanskeligheder med at komme fri.

Alrødæmningen

Lips 100k

Omkring år 1930 var der meget arbejdsløshed, og staten satte nødhjælpsarbejde i gang.

Så kom der også planer om at gøre Alrø landfast. Man skulde tro, at det var det enkleste bare at lægge mere jord på Vadegrunden. Men der var ingen steder, man kunde hente jord. Det eneste sted, hvor der var jordmasser, var i bakkerne ved Amstrup Skov. Så man valgte at bygge dæmningen mod nord på trods af, at vanddyden i sundet mellem Alrø og halvøen var omkring 4 m.

Der er altid folk, som er tvivlende til det nye, som skal sættes i gang. Således kom der en fiskeinspektør til min far. Han var ræd for, at vandet i Lerdruphavet skulde blive dårligt, når det blev til en indsø. Det viste sig, at vandet banede sig en ny rende gennem grunden, og vandudskiftningen blev meget bedre.

Nu kom der fart på byggevirksomheden. På trailer ankom der små damplokomotiver, tipvogne, skinner, dampgravemaskine og anden nødvendig udrustning. Alt blev læsset af ved den stejle bakkes nordside. Men det var jo ved sydsiden mod havet, hvor man skulde begynde. For at undgå den stejle stigning

måtte man anlægge en jernbane på Skovgårdens markvej (en hulvej) op forbi Annekssets grund og frem til det sted, hvor dæmningen skulde begynde. Man måtte strø sand på skinnerne, for at hjulene ikke skulde snurre rundt på ét sted. Man byggede skinner på pæle og bukke ud i havet, da man skulde ud med de første læs fyldning.

Der skete af og til nogle uheld. En dag havde højvande og stærk strøm taget bukkene med sig. En anden gang havde toget med tipvogne kørt for langt ud ad den stejle bakke mod mosen. 4-5 vogne slog kolbøtter ned af skråningen. Der var nogle formænd, der boede i Horsens. De havde motorcykler og kørte om kap. Det gik ikke så godt. De blev kvæstet og kom på sygehuset i Odder.

Nu var Amstrup skov pludselig kommet i begivenhedernes centrum. Mens Pakhuset og færgetroen var der, og der kom skibe med last, skete der noget. Der var jo traktørsted ved landingspladsen, hvor skuder kom med gødning og hentede landbrugsvarer. Der var også dans. Men det kneb med at få folk til at betale for at gå ind til bal, så Foldbjerg, ejeren af traktørstedet, krævede betaling, når folk gik ud.

Men efter første verdenskrig ebbede det langsomt ud. Da var det som at komme til verdens ende. Jernbanen blev jo bygget fra Horsens til Odder, og Falling fik en station, hvorfra fragten af landbrugsvarer nu gik.

Nu kom der mange folk, som vilde kigge på byggeriet.

Snart kom der rutebil til Gylling, Odder og Århus.

Før skulde man cykle til Falling til toget, hvis man skulde rejse nogen steder.

Efter at dæmningen blev færdig, blev det interessant at besøge Alrø, der havde bevaret sin egenart.

En dag, da der stormede kraftigt fra vest, blev situationen kritisk for dæmningen. Kraftige bølger begyndte at skylle jordmasser væk. Siden blev dæmningens skråninger forstærket med store sten.

Som tidligere omtalt blev vandet i Lerdruphavet meget bedre. Der var omkring 1930 store tangøer, som nu helt er borte. En sygdom i tangen i Lerdruphavet betød, at ålegræsset forsvandt. Endnu er det ikke kommet tilbage i samme udstrækning. Hvert efterår, da jeg var barn, kørte vi, når det var lavvande, ned til havet for at hente tang til at dække roekulerne med.

Vanddybden på begge sider af dæmningen er på grund af sandaflejringer mindsket til ca. 1,5 m.

Udenfor Pollerne syd for Alrø hale er en ny ø opstået. Den var bare en lille sandbanke, da jeg fangede fladfisk omkring 1940. Nu er den større end den største af Pollerne:

En stor sten på ca. 2 m x 2,5 m x 2,5 m, der tidligere på kort var afmærket som Polsten. Den er flere gange blevet flyttet af isen. Nu er den tydeligen flyttet ud på dybere vand, for den er ikke at se mere.

Kanalhuset

Kanalhuset syd for Uldrupgården er i dag moderniseret til meget mere, end det nogensinde har været. En fisker boede der tidligere. Ved krigens slutning sprængte tyskerne en masse ammunition ved Uldrup bakker, og kanalhuset faldt helt sammen ved lufttrykket. Frk. Neergård på Åkjær gjorde det istand som sit sommerhus. Nu er det jo lavet til et luksushus af den nye ejer.

Om sommeren, da jeg gik i Ålstrup skole, fik vi drenge lov til at bade i fjorden i gymnastiktimen. Vi cyklede ned til stranden ved Kanalhuset, hvor en fisker havde gravet en kanal, for at han kunde sejle båden helt ind til land, når det var lavvandet.

Deraf navnet Kanalhuset.

Høsten

72

Man havde ikke før krigen mange elektriske apparater eller maskiner til at hjælpe i arbejdet. Støvsuger var luksus for de fleste. Der var også mange, der ikke havde elektricitet.

Høsten blev udført med slåmaskine. Min far kørte den, og min mor og vi tre søskende, Kirstine, Sigrid og jeg, bandt op. For at tørre helt blev negene siden sat sammen to og to i hobesteder dvs. 6-10 neg stillet mod hverandre. Efter et par uger blev de kørt hjem i laden eller sat i hæs udenfor. Senere, når de indkørte neg var tærsket, kørte man hæsset ind. Man tærskede ikke mere end ca. 100 neg af gangen. Der var halmrystere på tærskemaskinen. Halmen skulde bindes op og bæres over gårdspladsen og forkes op på loftet over kostalden. Efter et par gange tærskning skulde kornet renses fra avnerne. Rensemaskinen var en hånddreven maskine med sold, som kunde skiftes, og den havde roterende vinger, som blæste avnerne væk. Der skulde være to personer til at passe maskinen. Én skulde dreje håndtaget rundt, og én skulde øse. Når alt var klart, blev kornet øset i sække, vejjet (oftest 50 kg i hver sæk) og hejset op på loftet oven for kværnen. Min far førte regnskab over hvor meget korn, som gik til køer, svin og høns hver for sig.

På større gårde havde man selvbindere og selvrenser, så arbejdet blev lettere. Det var almindeligt "at høste for" dvs., at der blev høstet en vej med le. Det var ligesom sløseri at køre ind mellem stråene med selvbindere eller slåmaskinens brede hjul.

Det daglige arbejde Mejeriet

mejeriet

Man drev skiftebrug, og efter 7 år var man tilbage til den samme afgrøde. Man varierede mellem græs, byg, roer, kålrabi, havre. Græs havde man op til 3 år i træk.

En del større gårde havde løsdrift. Men vi havde køerne tøjrede. Hver morgen om sommeren blev de koblet sammen to og to efter hinanden og blev trukket ud til græsmarken. De blev tøjrede, og når de havde fået det græs, de kunde nå, blev de flyttet.

Der var meget at lave. Man havde køer, heste, grise og høns mm., som skulde fodres. Man havde kun fri om søndagen, men der var meget arbejde, der skulde

gøres alligevel. Når morgenarbejdet var klaret, kom mælken fra mejeriet. Kalve skulde have mælk, og mælkespandene rengøres. Så var klokken ti. Om eftermiddagen skulde man begynde at fodre ved 4-tiden. Alle dyr skulde fodres. Og så skulde der malkes. Man var tidligst færdig kl. halvsv.

Arbejdstiden var fra omkring halvseks om morgenen til kl. halvsv om aftenen om sommeren. Om vinteren var den lidt kortere. Men mælkekusken kom ved syvtiden. Så det var mørkt, når man skulde op til Granskoven med transportspandene. Hesten kunde have kørt turen selv, hvis bare nogen havde været der til at løfte spandene af giggen.

Mælkevognen kørte om morgenen til mejeriet i Falling og kom tilbage ved halvtitiden. Afregningen fra mejeriet kom hver søndag. Pengene havde mælkekusken med hver søndag, så vi skulde sørge for at møde ham, når han kom med returnmælken, når det var vores tur til at gå med mælkepengene. Der var i alt 15-16 gårde og husmandssteder i Amstrup skov, der gik på skift. Holger Forsbergs hørte til Amstrup.

Min far vilde altid kontrollere, at beløber var rigtigt, inden vi børn gik ud med pengene. Vi havde ofte problemer med, at folk ikke kunde give penge tilbage på en femkrone- eller tikroneseddel. Det kunde ske, at vi skulde opkræve penge fra folk. Det var ikke sjovt.

Om vinteren, når sneen forhindrede mælkevognen at køre, stillede gårdene op med slæder og tog naboernes mælk med. Selv om det var koldt, synes jeg, jeg havde det sjovt, hvis jeg fik lov til at køre med til mejeriet. Man traf folk, og man fik post med hjem. Købmanden havde man også gerne et ærinde til.

Lønnen

la

Lønnen til tjenestefolkene var ikke stor. I begyndelsen af trediverne fik en tjenestekarl 30 kr.- 40 kr. om måneden. En tjenestepige fik 15 kr. - 20 kr. Kost og logi indgik i lønnen. Det stod dårligt til med regulerede arbejdstider. Ikke mindst for pigerne. De skulde ofte være med karlen i marken, og siden skulde de hjælpe til med malkning og husarbejde. Karlene havde en bestemt tid, de skulde være i marken. Røgtning af heste og mugning ved køer og grise var arbejde ved siden af. En opfindsom person kom på, at man kunde give hestene sukkerroer og derved spare havre. Det gik godt i en halv snes år. Så begyndte hestenes tænder at rådne, og de kunde ikke tygge deres foder.

Boligforhold

Tjenestefolkene boede oftest dårligt. Karlene havde et kammer ved siden af eller oven på hestestalden. Ajlelugten sad i klæderne, også når man var ude mellem andre folk. Faktisk hang lugten af ajle i tøjet i flere dage, så karlen ikke kunde gå ud til sammenkomster uden at lugte. Jeg kan huske, at Erik Jensen, som jeg tjente ved i Ørting, altid spurgte, om jeg skulde til nogen ting om aftenen, hvis vi skulde køre ajle ud. Det gik an at flytte ajleudkørslen.

Opvarmning af værelset var helt ukendt. Det hed sig, at tjenestefolkene kunde tilbringe deres aftener i varmen hos husbond og madmor. Men det var ikke altid, at tjenestefolkene var velsete i deres arbejdsgivers dagligstue.

På større gårde havde man en folkestue, så der gik det an. På de gårde, der havde folkestue, var det ikke altid, at husmor og husbond spiste sammen med folkene. Husmor kunde også være nøjeregnende. En pige, der havde serveret for gæster, havde engang taget og spist det sidste stykke lagkage på fadet. Da hun blev spurgt, hvor kagen var henne, havde hun raskt og frejdigt svaret, at den havde hun spist. Nå, blev der svaret.

Tjenestefolk blev som regel fæstede for et halvt eller helt år ad gangen. Hvor lang ferie man skulde have, måtte man aftale i forvejen.

Hvis man ikke befandt sig tilfreds med pladsen og vilde forlade den i utide, kunde arbejdsgiveren beholde den indtjente løn.

En gårdejer her på egnen plejede efter at have sin karl i tre måneder at trakassere ham, dvs. lovede ham tærsk, så han rendte af pladsen uden løn. Men en gang gik det galt. Karlen var lille, men stærk. Bonden blev pryglet, så han måtte krybe hjem på knæene. Karlen blev i pladsen, også det næste år.

Hjemme hos os

Vi tre børn boede først i kammeret ved siden af køkkenet. Da jeg blev større flyttede jeg op i gæstekammeret (længst mod nordvest). Da jeg blev 13, flyttede jeg ud i karlekammeret ~~Estaden~~. Min far havde ellers ansat Holger Forsbergs bror som karl. Karlen havde samtidig også ventet på et arbejde, som gav bedre løn. Det var som havnearbejder. Han kom derfor ikke.

Da Søren tjente hos os, var der stor konkurrence mellem ham og Sigrid med at komme først ud af døren om morgenen. Den konkurrence eksisterede ikke mellem Kirstine og mig om morgenen.

Sigrid var stærk af sin alder og var ikke ræd for at komme i slagsmål. Jeg kan huske, da Søren Kruse fra Strandly i Lerdrupskov kom til Amstrup for at lave fæstemål for sin søn Søren. Han var ikke stor, og Sigrid mente, at den spirrevip kunde hun let klare. Men han var stærkere, end hun havde regnet med.

Det skete også, at Sigrid og Kirstine kom op at slås. Trods at Kirstine var 3 år ældre, kunde hun knap klare sig. Sigrid kunde sætte sig i respekt i skolen. Der var ingen drenge, der vovede at angribe hende. Tænk hvor kammeraterne vilde grine, hvis man fik tæsk af en pige. Hendes skoletaske var af stift læder med håndtag. Den brugte hun som slagtræ.

Lege

Der var ikke mange børn at lege med. I nabogården var der for en tid "skarnsknægten" og hans søster, som Kirstine har beskrevet i sine erindringer. Dem var vi tit sammen med.

Peter Hansen (Pier) havde en søn, Jens, som bare var 6-7 år, da hans mor døde. Han kom tit til os. Han og Sigrid gik i klasse sammen. De blev ofte drillet med, at de var kærester. Jens havde en betydeligt ældre søster, der tidligt flyttede til Odder. Hans far var hård af sig, så det var ikke altid sjovt for Jens. For et par år siden hilste jeg på Jens i Bilsbæk.

Vi spillede "humbo". Der var to hold på hver sin side af et hus. Når man kastede bolden over taget, gjaldt det om at gribe den på den anden side. Gjorde man det, løb man rundt om huset til det andet hold og prøvede at ramme en, som så gik over til holdet.

En anden leg var "puttes". En deltager skulde holde for øjnene og tælle til 50 eller 100. De andre skulde gemme sig. Så gjaldt det om for dem, der havde gemt sig, at komme frem til en bestemt plads og klappe sig fri, uden at tælleren havde set dem. Nåede man det ikke, blev man tæller næste gang.

Ungdomslege

Da Søren kom til os, lærte vi ungdommen at kende i Lerdrup Skov. Der kunde være dans. Men oftest var der selskabslege: ordsprogslege, pantelegé og gesandtskabslege. Når det var hos os i Amstrup, var der også unge med fra Amstrup og Ålstrup. Kirstine kom jo sammen med Signe og Søren Lykke Andersen og hans senere kone Ragna. Men de unge mænd i Lerdrupskov brød sig ikke om de unge mænd fra Amstrup og Ålstrup. Arne Pedersen fra Ladelund var også med. Han tjente på Lindenæs.

Under krigen var der udgangsforbud. En overgang var det efter kl. 24. Senere efter kl. 21 og i 1944 endnu tidligere. Bal og sammenkomster måtte man holde tidligt eller om søndagen. En gang holdt man bal i et gammelt hønsehus i Boulstrup. Det havde stået tomt i lang tid, så der kunde ikke være nogen risiko for, at der var lopper og mider der. Men de havde overlevet sultekuren, og det fik vi snart at mærke både den dag og dagen efter.

h.l.l.

Manuskriptet er renskrevet af Anne Marie Kruse, Vestbjerg, 2001, for min morbror Niels. Min mor er Niels' søster Kirstine, der blev gift med tjenestekarlen Søren, som så er min far. Familien Kruse boede på en ejendom på østsiden af Lerdruphavet. Der hørte man til Gylling.